

Η ενεργειακή ασφάλεια της Ανατολικής Μεσογείου

Το Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (Ι.Δ.Ο.Σ.) και το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ) με την ευκαιρία της δημοσίευσης του occasional paper του **Θεόδωρου Τσακίρη** «*Shifting Sands or Burning Bridges. The Evolution of Turkish-Israeli Relations after the Mavi Marmara Incident and the Strategic Energy Calculations of Greece & Cyprus*» διοργάνωσαν στις **6 Φεβρουαρίου 2014** στην αίθουσα διαλέξεων του Ι.Δ.Ο.Σ. (Πανεπιστημίου 16, Β' όροφος), με μεγάλη επιτυχία, εκδήλωση με θέμα «**Η ενεργειακή ασφάλεια της Ανατολικής Μεσογείου**». Τα κύρια θέματα που αναπτύχθηκαν ήταν

- πού και πώς το Ισραήλ θα εξάγει το μεγαλύτερο μέρος των ενεργειακών του αποθεμάτων
- πώς οι επιλογές του θα επηρεάσουν την Κύπρο, την Ελλάδα και τις γεωπολιτικές ισορροπίες της Νοτιοανατολικής Μεσογείου
- πώς επηρεάζει ο ενεργειακός σχεδιασμός της Κύπρου και του Ισραήλ τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, το Κυπριακό και το ζήτημα της ΑΟΖ.

Ο Θεόδωρος Τσακίρης, Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας και επικεφαλής του Προγράμματος Γεωπολιτικής της Ενέργειας του ΕΛΙΑΜΕΠ, παρουσίασε τρεις εναλλακτικές μορφές μεταφοράς των υδρογονανθράκων που έχουν εντοπισθεί στη λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου από το Ισραήλ σήμερα και ενδεχομένως από την Κύπρο αργότερα. Η πρώτη είναι η κατασκευή ενός υποθαλάσσιου αγωγού Τουρκίας-Ισραήλ μέσω της ΑΟΖ της Κύπρου ή, εναλλακτικά, του Λιβάνου-Συρίας. Κάτι τέτοιο, ωστόσο, προς το παρόν δε φαίνεται πιθανό, εξαιτίας της υφιστάμενης κρίσης στις σχέσεις μεταξύ του Ισραήλ και της Τουρκίας. Η δεύτερη, είναι η κατασκευή ενός υποθαλάσσιου αγωγού από το Ισραήλ και την Κύπρο προς την Ελλάδα μέσω της Κρήτης. Ούτε και αυτή σήμερα φαίνεται, πιθανή, εξαιτίας των τεχνικών και οικονομικών δυσκολιών κατασκευής ενός αγωγού αλλά και των δεσμεύσεων που δημιουργεί ένας τέτοιος αγωγός για τα συμφέροντα του Ισραήλ. Η τρίτη είναι η κατασκευή ενός τερματικού σταθμού υγροποίησης του φυσικού αερίου (LNG) στη τοποθεσία Βασιλικό στην Κύπρο. Σύμφωνα με τον κ. Τσακίρη, δεδομένων των σημερινών συνθηκών, τόσο η ελληνική διπλωματία όσο και η κυπριακή, θα πρέπει να θέσουν μέσω συντονισμένων ενεργειών ως προτεραιότητα προς το Ισραήλ τη δημιουργία του κατάλληλου πολιτικοοικονομικού πλαισίου, ώστε η κατασκευή στην Κύπρο του τερματικού σταθμού υγροποιημένου αερίου στο Βασιλικό να αντανakλά και τις δικές του προτεραιότητες.

Ο κ. **Αλέξης Ζάννος**, Διευθυντής της Β7 Διεύθυνσης για την ενέργεια του Υπουργείου Εξωτερικών, στη παρέμβαση που έκανε, διατυπώνοντας τις προσωπικές του απόψεις, έδωσε έμφαση στο μεταβαλλόμενο περιβάλλον της ενέργειας, όπως τον αυξανόμενο ρόλο του σχιστολιθικού φυσικού αερίου. Επίσης, εκτίμησε ότι νέοι παίκτες θα εισέλθουν στη διεθνή αγορά, όπως η Μοζαμβίκη, η αυτόνομη περιοχή των Κούρδων στο Βόρειο Ιράκ, ενώ η σημασία του Ιράν, ιδιαίτερα στον τομέα του φυσικού αερίου, θα είναι μεγάλη. Επιπλέον, τόνισε ότι μεγάλο ρόλο για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων παίζει ο ιδιωτικός τομέας, οι εταιρείες του οποίου είναι αυτές που προβαίνουν και στις επενδύσεις. Τέλος, διατύπωσε την άποψη, ότι ίσως η πιο συμφέρουσα αγορά για τους υδρογονάνθρακες της Ανατολικής Μεσογείου είναι εκείνη της Νότιας και Ανατολικής Ασίας,

Ο κ. **Ανδρέας Θεοφάνους**, Πρόεδρος του Κυπριακού Κέντρου Ευρωπαϊκών και Διεθνών Υποθέσεων, Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, διατύπωσε αμφιβολίες ως προς το σε ποια έκταση θα μπορεί να υπάρξει στο πεδίο της ενέργειας συμπόρευση με το Ισραήλ, καθόσον υπάρχει έλλειμμα αξιοπιστίας, λόγω της οικονομικής κρίσης, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο. Διέβλεψε δε ότι θα υπάρξουν ασφυκτικές πιέσεις στη Λευκωσία να αποδεχθεί μια βεβιασμένη και πιθανόν μη ικανοποιητική λύση του Κυπριακού, ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις κατασκευής ενός υποθαλάσσιου αγωγού που θα ενώνει την Κύπρο με τις τουρκικές ακτές. Για να κατασκευαστεί δε ο τερματικός σταθμός στο Βασιλικό της Κύπρου προϋποθέτει τη διαμόρφωση μιας άλλης στρατηγικής που σήμερα δεν υφίσταται και η οποία ανάμεσα σε άλλα θα έπρεπε να βάζει στο «παιχνίδι» τη Ρωσία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Ο κ. **Χαράλαμπος Παπασωτηρίου**, Πρόεδρος του Δ.Σ. και Διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων (Ι.Δ.Ι.Σ.), Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, συμφώνησε ότι υφίσταται κρίση στις σχέσεις Τουρκίας – Ισραήλ. Ωστόσο, εκτίμησε ότι η κρίση αυτή δεν αντανακλάται αναγκαστικά στον κρατικό μηχανισμό και στις ένοπλες δυνάμεις των δύο χωρών. Όσο όμως ο Ερντογάν, παραμένει στην εξουσία, οι σχέσεις της Τουρκίας με το Ισραήλ δεν πρόκειται να αποκαταστηθούν τουλάχιστον στη μορφή που υφίσταντο στη δεκαετία του '90. Μία άλλη σημαντική παράμετρος είναι και η σοβούσα κρίση ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Τουρκία. Ο κ. Παπασωτηρίου διατύπωσε, επίσης, τη γνώμη ότι οι συμφωνίες που η Κύπρος συνήψε με την Αίγυπτο και το Λίβανο για τον προσδιορισμό των ορίων της ΑΟΖ, διευκόλυνε και το Ισραήλ να υπάρξει έμμεσος προσδιορισμός και της δικής του ΑΟΖ. Τέλος, συμφώνησε, ότι η προοπτική παραγωγής σχιστολιθικού φυσικού αερίου σε βάθος χρόνου δημιουργεί μια νέα πραγματικότητα, αφού αναμένεται ότι θα καταστήσει τις ΗΠΑ μέχρι το 2020 από εισαγωγέα να μετατραπούν σε εξαγωγέα υδρογονανθράκων.

Ο κ. **Θάνος Ντόκος**, Γενικός Διευθυντής του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ) έδωσε έμφαση περισσότερο στη διαμόρφωση μιας «έξυπνης» ελληνικής πολιτικής και θεωρεί ότι δεν είναι ορθό να θεωρείται ότι τα προβλήματα μεταξύ του Ισραήλ και της Τουρκίας είναι τόσο μεγάλα, όπως πολλοί στην Ελλάδα φαντασιώνονται, ούτε είναι τόσο μικρά, όσο μερικοί εκτιμούν στην Τουρκία. Οι δε σχέσεις του Ισραήλ με την Ελλάδα, έχουν ως κοινό τόπο εκτός από την ενέργεια και άλλες διαστάσεις. Η Ελλάδα, λόγω χάρη, μπορεί να αποτελέσει για το Ισραήλ έναν «πολιτικό διάδρομο» προς την Ευρώπη αλλά και για άλλες χώρες, όπως το Ιράν και την Παλαιστινιακή Αρχή. Ο ρόλος αυτός της Ελλάδας δεν μπορεί να είναι αναπληρωματικός αλλά μόνο συμπληρωματικός. Τέλος, διατύπωσε, την εκτίμηση ότι η Αίγυπτος δεν πρόκειται στο εγγύς μέλλον να υπογράψει με την Ελλάδα συμφωνία οριοθέτησης της ΑΟΖ, ενώ θεωρεί ότι το όλο ζήτημα οριοθέτησης της ΑΟΖ θα πρέπει να γίνει με λεπτούς χειρισμούς και εξίσου προσεκτικές κινήσεις.

Ο Διευθυντής του Ι.Δ.Ο.Σ. Δρ. **Χαράλαμπος Τσαρδανίδης** συντόνισε την ενδιαφέρουσα συζήτηση που επακολούθησε.